

Naissukupuolen representaatio pornoistuneessa mediakuvastossa

Essi Tervonen

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiologian oppiaine

Kandidaatintutkielma

Joulukuu 2017

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1 Seksualisoituneen median murros	2
1.1 Pornon valtavirtaistuminen	3
1.2 Pornon trendikkyys	4
2 Feministisiä näkökulmia	6
2.1 Katse ja objektivointi mediakuvastossa	6
2.2 Naistoimijuuden voimaannuttaminen mediakuvastossa	8
3 Sosiaalinen media ja mainoskuvastot	9
3.1 Naisrepresentaatiot mainoskuvastoissa	10
3.2 Nuorten tuottama kuvasto sosiaaliseen mediaan	11
4. Johtopäätökset	14
Lähteet	18

Johdanto

Tutkielmani tarkastelee naissukupuolen asemaa seksualisoituneessa mediakuvastossa. Modernissa länsimaisessa yhteiskunnassa seksuaalisuutta on rajoitettu pitämällä se koko ajan näkyvillä, jotta sitä olisi mahdollista kontrolloida (Karkulehto 2006). Media on vaikuttamisen väline ja tuottaa käsityksiä “oikeanlaisesta” seksuaalisuudesta, eli millaiset ruumiilliset esitykset sekä eleet ovat toivottuja ja haluttuja. Tutkielmassani tarkastelen seksualisaation ilmiötä pornoistuneen mediakuvaston kautta, jolla media tuottaa kuvaa naisesta ja naiseudesta. Vaikka nykypäivänä länsimaisessa kulttuurissa myös miehet ovat seksualisoinnin kohteena, on nainen yleensä katseen ja halun kohde, kun taas mies on tekijä, kokija ja katsoja (Rossi 2005). Siksi käsittelem tutkielmassani pelkästään naissukupuolen representaatioita, enkä huomioi muita sukupuolia.

Tutkielmani haluaa vastata seksualisaatiota käsitteleviin kysymyksiin: miten naissukupuolta tai naiseutta representoidaan pornoistuneessa mediakuvastossa? Entä miten seksuaalisia representaatioita tuotetaan sosiaalisen median kuvastoon? Näiden pohjana käytän vuonna 2007 Anette Dina Sørensenin ja Susanne V. Knudsenin raportoimia pohjoismaalaisia tutkimuksia sekä aihetta käsittelevää kirjallisuutta. Teemojen kautta tarkastelen mediakulttuurin vaikutusta siihen, miten naisia seksualisoidaan tai objektivoidaan. Tärkeää onkin kiinnittää huomiota siihen, miten media tuottaa sukupuolia ja miten niitä julkisesti esitetään. Näiden lisäksi tarkastelen pornoistumisen näkymistä nuorten naisten omakuvissa eli sitä, miten nuoret itse tuottavat tahallisesti tai tahtomattaan pornograafista mediakuvastoa representaatioillaan.

Tutkielman ensimmäisessä luvussa tarkastelen seksualisoituneen median käsitteitä sekä pornoistumisen historiaa 1950-luvulta eteenpäin. Käyn läpi sitä, miten pornograafisesta materiaalista on tullut helpommin saatavaa ja yleisesti hyväksyttävämpää länsimaisessa kulttuurissa. Tartun myös syihin, jotka ovat vaikuttaneet seksin valtavirtaistumiseen. Tutkielmani käsittelee myös sitä, miten naisten seksuaalinen representoiminen on muuttunut nykypäivään asti ja minkälaista representoiminen ylipäänsä on. Toisessa luvussa tarkastelen miehisen katseen vaikutusta naisrepresentaation tuottamiseen sekä median pornoistumista ja

pornografiaa feminististen liikkeiden näkökulmasta. Myöhemmin käsittelen pornoistuneen naisrepresentaation esiintymistä mainoskuvastossa ja sosiaalisen median kuvastossa. Kiinnitän huomioni etenkin siihen, miten nuoret itse tuottavat seksuaalista mediakuvastoa. Lopuksi kytken kirjallisuuden sekä aihetta käsittelevät tutkimukset yhteen ja esitän päätelmiä.

1 Seksualisoituneen median murros

Seksin laajempaa ja julkisempaa näkyvyyttä voidaan kuvata seksualisaation ja valtavirtaistumisen käsitteiden avulla. Rebecca Sullivanin ja Alan McKeen (2015, 105) mukaan *seksualisaatiota* esiintyy kun 1) henkilön arvo tulee vain hänen seksuaalisesta vetovoimasta tai käyttäytymisestä, niin ettei muita henkilökohtaisia ominaisuuksia huomioida, 2) henkilön viehättävyys määräytyy yleisten, seksuaalisuuden värittämien standardien mukaan, 3) henkilöä pidetään seksuaalisena objektina, eikä kykenevänä itsenäiseen toimintaan tai päätöksentekoon ja/tai 4) kun seksuaalisuus oletetaan vastentahtoisesti henkilöstä. Vaikka seksualisaatio, objektivointi ja pornoistuminen ovat käsitteinä lähellä toisiaan, on median pornoistuminen vain yksi tekijä länsimaisessa kulttuurissa seksualisaation kasvussa.

Pornon käsitettä on hankala määritellä, eikä sitä toisaalta tarvitsekaan. Porno pystytään tulkitsemaan ja erittelemään sen eri lajityyppien perusteella, jolloin käsitteen kautta pystytään ymmärtämään pornografian monimuotoisuutta sekä yhteyttä esimerkiksi mediaa koskevissa konteksteissa. (Nikunen ym. 2005, 10.) Kuitenkin Brian McNairin (1996, 45) mukaan pornografia käsittää omanlaisensa kontekstin, sillä kuvastolla on tietty tarkoitus sekä pyrkimys ja se saa aikaan tietynlaisen reaktion katsojassa. Usein pornon ajatellaan kuitenkin sisältävän seksiä. *Pornoistumisen* tai pornifikaation käsite viittaa muun muassa valtavirtamedian ja populaarikulttuurin erotisoitumiseen, seksualisoitumiseen ja pornografisoitumiseen (Karkulehto 2011; Nikunen ym. 2005).

Mediakuvaston seksuaaliset representaatiot ovat olleet jo kauan länsimaisessa kulttuurissa osa jokapäiväistä arkea, ja seksin näkymistä media on lisännyt nykykulttuurissa yhä enemmän (Karkulehto 2011). *Representaatio* tarkoittaa asian esittämistä ja kuvaamista, luokittelua ja

arvottamista, joiden avulla esitetään sekä tuotetaan todellisuutta, esimerkiksi mediakuvastoa katsovalle yleisölle (Laiho & Ruoho 2005, 8–9). Representaation käsite on monitulkintainen, mutta pornoistumisen kontekstissa mediakuvaston esitykset naissukupuolesta asettuvat kaikkia naisia tarkoittavaksi oletukseksi.

1.1 Pornon valtavirtaistuminen

Pornografian ja pornoistumisen yhä julkisempi esillä olo on tapahtunut 1960-luvulta lähtien mediasäännösten ja lainsäädäntöjen muuttuessa. Teknologian mullistukset, sen kehitys ja globalisoituminen ovat olleet merkittäviä vaikuttajia pornoteollisuuden kasvuun. (Nikunen ym. 2007, 6–7.) Niin kutsuttu “seksivallankumous” sijoittuu 1960 ja 1970 -luvun taitteeseen sekä sen jälkeiseen aikaan, mitä pidetään seksuaalisen vapautumisen ja politisoitumisen aikana. Kuitenkin jo 1900-luvun puolivälissä Michel Foucault on määritellyt länsimaisen yhteiskunnan seksuaalisuuskeskeiseksi. (Karkulehto 2011, 23, 120; 2006, 45).

Pohjois-Amerikassa 1950–60-luvulla seksi kaupallistui ja markkinointiin alkoi tulla yhä enemmän sukupuolittavia, naisten seksuaalisuudella kyllästettyjä kuvastoja. Naisten passivoinnista katsomisen kohteeksi tehtiin tällöin normaalia. *Playboy*-lehti ilmestyi ensimmäistä kertaa 1950-luvulla ja lehden kannessa keimaili naisinkarnaation unelma Marilyn Monroe, joka edusti sen ajan naapurintyttöihannetta. (Karkulehto 2011, 108; McNair 2002, 38.) Lehteä haluttiin markkinoida miehille suunnattuna, myös päiväsaikaan luettavana arkisena kuvastona sekä samalla tehdä erontekoa "luonnottomiin" ja "likaisiin" pin-up-kuvastoihin. *Playboy*-lehden naisrepresentaatio on kuitenkin kahtiajakautunut: naiset esitetään viattomina naapurintyttöinä, mutta samanaikaisesti he ovat “sulojaan tarjoilevia seksipimuja” (Saarenmaa 2005, 120).

Seksuaalissävytteiset pin-up-kuvastot ovat aina olleet suosittuja valtavirtamediassa, mutta 1980-luvulla seksuaalisten esitysten, kuten pin-up-kuvastojen suosio hiipui – tai ainakin ne katosivat julkisesta tilasta hetkellisesti. Kuvastojen katoaminen johtui samanaikaisesti kasvavasta seksuaalisuuden kuvastosta sekä pornografiaa vastustavasta antipornoliikkeestä. Amerikkalaiset toisen aallon radikaalifeministit pitivät pornografiaa ja raiskauksia naisten

sorron ydinkysymyksinä, ja sitä myötä kun pornoelokuvat yleistyivät, oli feministien antipornoliikkeen suosio huipussaan. (Nikunen 2006; Epley 2007; Julkunen 2010.) Vaikka kuvastojen määrä kasvoi, olivat yksityisen ja julkisen väliset rajat selkeämmät kuin nykypäivänä. Kehittyneen digitalisaation myötä seksuaalisia kuvastoja pystyttiin tuottamaan yksityiseen käyttöön ja ne olivat helpommin saatavilla.

1.2 Pornon trendikkyys

“Seksikkyys” on ollut iltapäivä- ja lööppilehtien otsikoissa 1980-luvulta alkaen tarjoamassa monenlaista sisältöä. *Ilta-Sanomien* “viihde”-osio sisälsi näitä seksikkyyttä tarjoavia kuvia ulkomaalaisista elokuva- ja popkaunottarista jo 1980-luvulla, vaikka vähäpukaiset, vartaloa korostavat julkkisten kuvakokoelmat vakiintuivat aukeamille vasta 1990-luvun alussa. (Saarenmaa 2005.) Iltapäivälehtien puolialastomat vartalokuvat ovat tulleet niin tavanomaiseksi osaksi mediakuvastoa, ettei niihin välttämättä edes kiinnitetä suurempaa huomiota. Yhtä lailla kuin *Playboy*-lehti, myös iltapäivälehdet näyttäytyvät sukupuolitettuina ja ylläpitävät mieltymyksiä naisen ruumiista (Saarenmaa 2005). Lehdet vahvistavat kulttuurisia ja heteronormatiivisia sukupuolikäsityksiä tuomalla esille naisen objektina olemisen ja heikomman osapuolen asemaa. Heteronormatiivisen seksuaalisuuden esiintuominen on etenkin 1990 ja 2000 -luvun aikainen ilmiö, joka on muun muassa medioiden kilpailun lisääntymisen tulosta (mt.).

Brian McNair (2002) arvioi pornon negatiivisen leiman säilyneen 1990-luvulle asti, kunnes pornografia laajentui globaaliksi teollisuudenalaksi sekä sen trendikkyys tuli osaksi valtavirtaa. Syynä tälle voi olla myös se, kun 1960-luvulla – populaarikulttuurin keskiössä – lapsuutensa viettäneet aikuistuvat ja alkoivat kuluttamaan median tarjontaa yhä enemmän. Naomi Wolf (1991, 223) kutsuukin 1960–70-luvun jälkeen syntyneitä “pornografian sukupolveksi”. Pornoistumisen käsite on syntynyt kuvaamaan nimenomaan 1990–2000-luvulla tapahtunutta pornoteollisuuden kasvua sekä sen kulttuurisia ja yhteiskunnallisia seurauksia. Käsitteen avulla pyritään kiinnittämään huomiota seksuaalisiin esitysmuotoihin ja tuotantoprosesseihin. (Nikunen 2006.) Tätä pornoistumisen prosessia on eroteltu kolmeen eri tasoon: pornoteollisuuden kasvuun ja laajenemiseen 1990-luvulla, kovan pornon tuloon näkyväksi ja osaksi valtavirtakulttuuria sekä pornografisten esitystapojen hivuttautumiseen

populaarikulttuurin eri alueille (Nikunen ym. 2005). Näillä tasoilla pornoistuminen näkyy esimerkiksi televisiokanavien ja -ohjelmien tarjonnassa, nuorten vapaa-aikaan liittyvissä toiminnoissa, musiikkivideoissa ja mainoksissa sekä pornotähtien tulona osaksi mediakuvastoa (mt.; Karkulehto 2011).

Brian McNairin (2002, 60) mielestä pornografia on siis menettänyt negatiivisen stigmansa sen saaman huomion vuoksi, ja siitä on tullut mediassa “trendikästä” (*chic*). Pornoistunut kuvasto on tullut niin suureksi osaksi median vuorovaikutuksen keinoja, ettei sitä enää pidetä pornografisena (Karkulehto 2011, 205; McNair 2002). Kuten Fiona Attwoodkin (2009, 3) toteaa, pornografiaa on runsaasti saatavilla eri mediakuvastoissa ja “vain hiiren klikkauksen päässä”. Mediatutkimuksen käsitteet *porno-chic* ja *pornosphere* viittaavat seksuaalisten esitysten leviämiseen julkisemmalle ja laajemmalle yleisölle ei-pornografisessa yhteydessä. Esitysten valtavirtaistuminen taiteen ja kulttuurin alueelle on “kunnianosoitus” pornolle (McNair 2002, 61), mutta on samalla esimerkki naisten uudelleenseksualisoimisesta (Evans ym. 2000). Porno-chic käsitteellä on kaksi kehityssuuntaa: “clean-up”-suuntaus tekee pornosta “sisäsiistiä” eli trendikästä mediatarjontaa, kuten dokumenttiohjelmiston sekä pornotähdistä tehtyjen lehtiartikkeleiden muodossa. Toinen suuntaus, “fragmentoituminen” viittaa populaarikulttuurin tapaan käyttää pornomaailmaan viittaavia esteettisiä muotoja, merkkejä, tekstejä tai symboleita hyödykseen. (Sørensen & Knudsen 2007.) Trendikkydestä huolimatta Susanna Karkulehto (2011, 72) pitää pornoistumista paradoksaalisena. Pornografisia kuvia halutaan pitää piilossa, mutta samanaikaisesti niitä tuodaan julkisuuteen arvioitavaksi, moralisoitavaksi ja paheksunnan alaiseksi.

Olemme siis eläneet muutaman vuosikymmenen digitalisaation murrosta, jonka näkyvimmistä trendeistä on visuaalisen kulttuurin seksualisoituminen. Samalla kun miesten, muunsukupuolisten ja rodullistettujen ihmisten seksuaaliset esitykset ovat tulleet mediakuvastoon, on naisten pornahtavista esityksistä tullut normaalia arkea. Se, mikä ennen olisi nähty mediakuvastossa pornona, on nyt valtavirtaviihdettä ja -mainontaa. (Karkulehto 2011, 65, 120–122.) Ilmiötä voidaan kuvata *mediakonvergenssina*, mikä tarkoittaa tässä kontekstissa pornografisten kuvien leviämistä muihinkin kuin pelkästään pornografisiin kuvastoihin sekä niiden kuluttamista useassa eri median välineessä.

2 Feministisiä näkökulmia

Feministinen mediatutkimus on keskittynyt sukupuolen representaatioiden ja esitysten analyysiin sekä naisille suunnattuihin medioihin. Yhteiskunnallisessa keskustelussa muodostuneen antipornoliikkeen näkökulmasta media tuottaa stereotyyppisiä kuvia, jotka ylläpitävät naisten epätasa-arvoista asemaa. (Mäkelä ym. 2006; Nikunen 2006.) Myös toisen aallon radikaalifeministit 1970-luvulla olivat huolissaan siitä, miten hierarkkiset sukupuoli-asetelmat vaikuttavat vastaanottavaan yleisöön ja vaativat muutosta todennukaisemmalle naiskuvalle. Heidän mielestä pornografia on miesten luomaa sekä miesten halujen ja fantasioiden mukaan toteutettua. (Kyrölä 2006; McNair 1996.) Antipornoliikkeen aatteita vastaan kehittyi sensuurin vastainen liike, joka korostaa seksuaalisuuden monimuotoisuutta. Liikkeet ovat olleet suomalaisessa yhteiskunnassa esillä etenkin 1990-luvulla, vaikka näkemykset perustuvatkin yhdysvaltalaiseen pornokeskusteluun (Nikunen 2006).

2.1 Katse ja objektivointi mediakuvastossa

1980-luvulla antipornoliikkeen kannattajat pitivät pornografisia esityksiä ja pornografista materiaalia yhteiskunnallisesti negatiivisena asiana, halusivat poistaa sen kokonaan sekä vastustivat naisten asettamista miehisen katseen kohteeksi. Radikaalifeministisestä näkökulmasta pornografia antaa katsojan aseman miehelle ja samalla objektin roolin alastomalle naiselle. Se siis representoi patriarkaalista valta-asemaa. (McNair 1996, 47.) Susanna V. Knudsenin tutkimuksen analyysissä pornoa tarjoavat sivustot ovat hyvin vähän muuttaneet sukupuolen esittämisen tapoja (Sørensen & Knudsen 2007). Mies saattaa usein olla poissa näkyvistä, kun taas alastoman naisen vartalo esitetään katseen kohteena.

Anu Koivunen (2006) kuvaa katsetta kokemuksen muotona, joka on kulttuurin määrittämä ja antama. Mediatoimijat sekä kuvastoa hallitsevat päättävät heti alusta asti mistä näkökulmasta asia esitetään, sillä se luo todellisuutta yleisölle. Samalla pohditaan kuka on katsojana eli millä tavalla yleisö haluaa kuvaston nähdä (Karkulehto 2011). Kuten mihin tahansa mielikuvia herättäviin käsitteisiin, myös naiseuteen liitetään tietynlaisia ruumiillisia toimintoja ja eleitä.

Hallitseva tapa puhua ja esittää naissukupuolta edellyttää jonkinlaista yleistä hyväksyntää kulttuurissa (Laiho & Ruoho 2005, 8), jota myös mediatoimijat luovat kuvastoillaan yleisölle.

Miehisen katseen tavoilla – se että nainen on alistettu halun kohde jota katsotaan – on suuri rooli seksuaalisuuden kokemuksissa (Kyrölä 2006, 114). Yhtä lailla kuin pornossakin, myös populaarimediassa naisten seksuaaliset esitystavat on asetettu palvelemaan tätä valta-asemaa (Kyrölä 2006). Mediakuvastoissa sukupuolen representoimisen tavat ovat siis miesten katseesta lähtöisin, vaikka kuvaston tuottajana olisikin nainen. Naisen asettaminen passiiviseen asemaan katsomisen kohteeksi, liittyy seksuaaliseen hallintaan ja valtaan. Esimerkiksi lehtikuvaston katsoja on piilossa vastakatseelta, eikä kuvaston kohteet välttämättä edes tiedosta objektiaseemaansa. (Laine 2005; Karkulehto 2011, 116–117.)

Mediakuvaston heteronormatiivisella metodilla, jossa naisen puolialaston vartalo on keskiössä, on totuttu myymään tuotteita niin miehille kuin naisillekin. Katsojan näkökulman vain ajatellaan olevan erilainen, kuten seksuaalinen halu, ihailu, samaistuminen tai ulkonäöllinen tavoittelun kohde (Rossi 2007; 2005, 106–107). Poseeraavat naiset passivoidaan miehisen halun kohteeksi, ja tällä tavalla mainonta tukee ajatusta vallitsevista sekä oletetuista katsomisen tavoista. Toisaalta, luomalla naisten kutsuvaa ja intensiivistä vastakatsetta (mies-)katsojalle, kohteen sekä katsojan välinen vuorovaikutus seksualisoidaan. Katsomisen tavat vaikuttavat siihen, miten yksilöt asettavat itsensä esille ja tarkkailevat toisiaan. (Rossi 2007; 2006.) Katsomisen tapoja on kuitenkin useita ja myös naissukupuoli voi yhtä hyvin asettua miehiseen katsojaposition.

Katseen kohteena olemiseen ja objektin asemaan liittämiseen liittyy myös tirkistely – voyerismi – joka on yksi miehisen katseen toiminnoista. Voyeristinen, etäännyttävä katsojaposition on yleinen pornografiassa. Esimerkiksi pornografian *todellisuus*-lajityypissä kamera toimii mieskatsojan silminä (Paasonen 2005). Mediakonvergenssi on tehnyt katsojan roolin helpoksi, sillä pornograafista materiaalia pystytään kuluttamaan usealta eri median alustalta. Tirkistelijän ei tarvitse tulla nähdyksi ja katsomisen toiminto on tällä tavalla huomiota herättämätöntä. Pornografiakuvastossa naisen asettaminen katseen kohteeksi sekä siihen rakentuva himo on vallan ja alistamisen konsepti, joka itsessään tuottaa katsojalle mielihyvää. Vaikka naiset ovat

yhä enemmän pornon kuluttajia, tuotetaan sitä silti stereotyyppisenä kuvastona miehiä varten (Laine 2005).

2.2 Naistoimijuuden voimaannuttaminen mediakuvastossa

Leena-Maija Rossin (2005, 89-90) mielestä asioita esittäessä kohdetta aina jollain tasolla objektivoidaan. Objektina olemisen sijaan ongelma on pikemminkin subjektiuden, eli aktiivisen toimijan roolin riistäminen. Subjektiuden riistäminen viittaa siihen, miten kuvaston kohdetta seksualisoidaan ulkoisen olemuksen perusteella, eikä hänessä nähdä muita persoonallisia ominaisuuksia tai kykenevänä itsenäiseen johdonmukaiseen toimintaan. Akateemisessa feministitutkimuksessa on käytetty psykoanalyttista teoriaa, jonka mukaan elokuvissa ja kirjallisuudessa naisruumiin representaatio saa merkityksen vain poissaolevana, ei-miehenä (Kyrölä 2006). Toisaalta, naisetkaan eivät olleet keskenään tasa-arvoisessa positiossa, sillä vielä 1970-luvulla naiset tarkoitti lähinnä “valkoisia länsimaisia keskiluokkaisia heteronaisia”. (Nikunen 2006; Kyrölä 2006, 110, 125.)

Vaikka radikaalifeministit ajattelevat pornografian olevan väkivaltaa naisia kohtaan, eivät kaikkien feminististen liikkeiden näkemykset pornosta ja pornografisoitumisesta ole kuitenkaan yksimieliset. Antipornoliikettä on kritisoitu muun muassa sen tulkintojen yleistämisestä sekä naisten asettamisesta “kiltteihin” ja “pahoihin” -tyttöihin seksuaalisten kuvien esillä olon ja siveyden vaalimisen perusteella (Nikunen 2006). Sensuurin vastainen liike (tai anti-antipornoliike) syntyi 1980-luvulla vastustamaan antipornoliikkeen näkemyksiä pornografiasta naisia sortavana mediakuvastona. Vastanäkemyksenä antipornoliikkeelle, sensuurin vastainen liike korostaa yhteiskunnan ja kulttuurin rakentamaa näkemystä sukupuolesta ja seksuaalisuudesta. Liike puoltaa seksuaalista monimuotoisuutta ja vastustaa pornon sensuroimista sekä seksuaalisuuksien hierarkisointia poikkeavaan tai normaaliin. (Nikunen ym. 2005, 15-16.)

Kyseenalaistamalla pornografian ja itsenäisen toimijan roolin, radikaalifeministit jättävät huomioimatta yksilöiden johdonmukaisen toiminnan. Naisten esillä olo voidaan ymmärtää autonomisena nautinnon ja seksuaalisuuden kuvaajana, eikä olemassa ole vain yhtä naiseutta

tai naisen seksuaalisuutta. Sensuurin vastainen liike haluaakin tuoda esille pornoalalla työskentelyn myös omana valinnanvapautena (Nikunen 2006), eikä sortona naisia kohtaan. Pornografiasta käytävä keskustelu asettaa osapuolet usein joko sen puolesta tai sitä vastaan, ja tämä joko–tai -tilanne kuvaakin sen ristiriitaista asemaa nykykulttuurissa. Vaikka kummankin feministisen liikkeen näkökulmat ovat yhtä päteviä, tulee muistaa, ettei kumpikaan näkemys huomioi kaikkea. Pornoalaan voi liittyä orjuutta vastaavia piirteitä, kuten ihmiskauppaa ja pakottamista. Naisten toimijuutta rajataan myös sillä, miten naisista puhutaan sekä miten naisia kuvataan ja nimetään (Paasonen 2005).

Vaikka median seksualisaatiota ja pornoistumista kritisoidaan, on naisen vartalo monella tapaa seksualisoinnin vallan alaisena. Naisen vartalon seksualisointi näkyy mediassa sen esille tuomisena, ja toisaalta sen piilottamisena. Seksualisointi näyttäytyy muun muassa rintojen tai nännien sensuroimisena sekä piilottamisena julkisissa medioissa. Tästä inspiroituneena on kehittynyt yhdysvaltalainen tasa-arvokannattajien Free the Nipple -kampanja sekä suomalainen #tissiviikko -kampanja. Näiden pyrkimyksinä on rintojen normalisointi sekä ihmisten tasa-arvoinen kohtelu, sillä miesten ja naisten välinen eriarvoisuus näkyy yhteiskunnassa yhä (HS Nyt-liite 31.3.2015; Ahlroth 22.11.2016). Tarkoituksena on purkaa naisten kohtaama jatkuva ruumiin seksualisointi sekä voimaannuttaa naisten asemaa. Sanna-Mari Paakin ja Elina Sorsan sosiaaliseen mediaan luoma #tissiviikko -kampanja sai alkunsa 2016 syksyllä. Paakki kuvailee, miten “vain maitorauhaset ja rasva ovat erona miehiin”, ja silti naisten pukeutumisessa pelkästään rintavaon näkyminen käsitetään flirttailevaksi. (Ahlroth 22.11.2016.) Voimaannuttavasta viestistä huolimatta myös #tissiviikko -kampanja toisintaa seksualisoitua kuvaa naisen rinnoista, eikä kuvastoa uusintamalla pystytä purkamaan rintojen erotisoitua kontekstia. Keinot naisten seksualisoinnin poistamiseksi ovat siis vaihtelevia, ja myös osittain toisistaan poikkeavia.

3 Sosiaalinen media ja mainoskuvastot

Seksillä tehostettujen mediakuvastojen on havaittu myyvän sekä markkinoivan tehokkaasti, ja ne ovat kuluttajille suunnattu suostuttelun väline (Karkulehto 2011, 9, 231). Pornoistumisen arkisuutta, sen esteettisyyttä, tekstejä ja symbolisuutta voi nähdä erilaisissa mediakuvastoissa, kuten muodin ja kosmetiikan mainoskuvissa sekä nykypäivän musiikkivideoiden

representaatioissa. Populaarikulttuurin pornoistumiselle on tyypillistä yliestetisointi, jota symbolisoi naisen vartalo. (Sørensen & Knudsen 2007; Nikunen ym. 2007). Kuvastoissa nainen kuvataan toistuvasti sirona ja hoikkana, korostaen sen muotoja ja punattuja huulia (Rossi 2005). Tanskalainen mediatutkimus (Sørensen & Knudsen 2007) kuvailee, miten nuorten poikien mediakäyttämiseen kuuluu pornografian symbolisten esitysten etsiminen esimerkiksi mainoksista ja musiikkivideoista.

3.1 Naisrepresentaatiot mainoskuvastoissa

Mainoskuvien on tarkoitus saada yleisö muistamaan tuotteensa ja siksi julkisuudessa näkyy yhä enemmän seksillä tehostettuja kuvia (Karkulehto 2011, 87). Pornografia ja pornoistuneet mainoskuvastot ilmaisevat, minkälainen seksuaalisuus on suotavaa naiselle. Kuvastot antavat jatkuvasti rajattua informaatiota seksuaalisuuden diskursseista sekä siitä, mitä on naisen ideaali kauneus (mm. Evans ym 2000; Laiho & Ruoho 2005; Laine 2005, 238–239; Rossi 2005, 87). Näihin seksuaalisesti vihjaaviin mainoksiin joudumme törmäämään – tai saamme törmätä – jokapäiväisessä arjessa (Rossi 2005). Intiimiyden kuvaaminen voidaan tulkita yhdeksi heteropornon alalajiksi, mikä nähdään kiihottavana etenkin miesten näkökulmasta. (Mts. 105.) Tällä tavalla mainonta vaikuttaa sukupuoliasetelmiin, ja siihen kuinka asetutaan subjekti- tai objektiasemaan (Rossi 2006). Markkinoiden kilpailutilanteessa kuvastojen on siis oltava rohkeampia, eli seksuaalisesti latautuneempia kuin edeltävät. Tämä on ilmiön uusintamista, mikä tuottaa markkinoiden valta-aseman myötä yhä enemmän seksuaalissävyytteistä mainontaa ja tekee sen samalla hyväksyttäväksi.

Yhdessä seksuaalisten poseerausten ja vastakatseen kanssa, mainoskuvaston pornoistuneeseen estetiikkaan kuuluu myös värien käyttö. Kuten Leena-Maija Rossi (ks. 2005, 105–108) kuvailee, voidaan naisten alusvaatemainoksissa punaisella ja mustalla antaa mielikuvaa seksuaalisista ympäristöistä, kuten bordelleista ja stripteaseklubeista. Kuvasto on pehmopornokuvastoa eli seksuaalisesti vihjailevaan pyrkivää mainontaa, mikä samalla representoi naista ja on tässäkin yhteydessä toteutettu miehen katseen näkökulmasta.

Mediassa naissukupuolta esitetään myös terminologian käsittein, eikä pelkästään kuvastollisesti. Susanna Paasonen (2005, 66) on tutkinut sähköposteihin saapuneita

ilmaispornografian mainoksia, ja niiden tekstuaalisia sekä visuaalisia representaatioita. Pornografian *todellisuus*-genressä mainokset antavat mieskatsojan olettaa, ettei naiskohde tiedä tulleensa kuvatuksi, vaan hänet on ”huijattu” aktiin. Naista pidetään sekä kuvataan kertakäyttöhyödykkeenä, joka näyttäytyy fantasiajuonen huipentumana. (Mt.) Mainoksissa suosituimpia termejä kuvaamaan naista ovat tyttö, lutka ja beibi sekä lesbo, seksikäs ja teini (Paasonen 2005, 66).

Paasonen (2005) tutki myös seksitreffitmainoksia, jossa naista kuvattiin aluksi aktiivisena toimijana, seksiseuraa hakevana naisena. Tämä menettää kuitenkin heti autonomisen toimijuuden merkityksensä puhuttaessa naisesta pano-orjana. Sen lisäksi mainoksissa naisia kuvaillaan pikkutyttöiksi, himokkaiksi ja lutkiksi. (Mts. 66–81.) Länsimaisessa yhteiskunnassa vallitsevan heteronormin nojalla nämäkin mainokset on tarkoitettu miehelle katseelle ja miesten fantasioille tehdyiksi. Mainosten terminologia on naisia väheksyvää ja alentavaa. Terminologia kuvastaa hallinnan ja kontrollin yhteyttä seksuaalisiin, epätasa-arvoisiin valtasuhteisiin sekä erotisoiviin kuvastoihin. Miehillä suunnattu heteroseksuaalinen valtavirtaporno luo tätä halun sanastoa ja kuvastoa, mitä toisinnetaan myös populaarikulttuurin piirissä. (Mt.) Kontrolloiduilla representaatioilla erotisoituneet kuvastot vaikuttavat naisten esillä oloon sekä heidän arvosteluun ja kohteluun (Laiho & Ruoho 2005, 10).

Vaikka naiset olisivat pornon käyttäjiä ja tuottajiakin, on pornografia usein miehille suunnattua materiaalia sekä miesten ehdoilla tehtyä. Toisaalta, pornotähtien tulo osaksi median valtavirtaa kuvastaa heidän omaa tahtoaan alalla. Se luo feminististä kuvaa naisten hallitsemasta alasta, vaikka valtavirtamediassa näkyvätkin vain julkisuuteen päässeet pornotähdet. (Laine 2005.) Pornotähtien ammatti voi näkökulmasta riippuen näyttäytyä julkisuudessa menestyksenä, omana tahtona sekä vapautena itsensä ilmaisuun.

3.2 Nuorten tuottama kuvasto sosiaaliseen mediaan

Internetin kasvu ja laajentuminen, seksuaalisten esitysten globalisoituminen sekä mediakonvergenssi ovat tehneet pornografiaa jäljittelevät kuvat mahdolliseksi, ja niiden esillä olo on normaalisti osaksi mediaa. (Nikunen ym. 2007; Karkulehto 2011.) Internetissä pystytään

tuottamaan, käyttämään ja levittämään pornograafista materiaalia anonyymisti. Osa mediakanavien edustajista (Sørensen & Knudsen 2007) analysoi mediaa “yliseksualisoituneeksi”, kun taas Nikunen, Paasonen ja Saarenmaa (2005, 10) kutsuisivat nykykulttuuria mieluummin pornahtavaksi kuin yliseksualisoituneeksi tai erotisoituneeksi. Pornossa on kuitenkin kyse vartaloiden ja seksin representaatioista, minkä konventioita media hyödyntää (Karkulehto 2011; Nikunen ym. 2005). Yhtä lailla kuin mainosten kuvat tulevat yhä rohkeammiksi, myös nuorten itsensä lataamat kuvat sosiaaliseen mediaan pornoistuvat (Sørensen & Knudsen 2007; Attwood 2009). Seksuaalisia esityksiä suorastaan ihannoidaan, ja toisin kuin radikaalifeministiset pyrkimykset aikanaan tavoittelivat, ovat nuoret naiset itse mukana ruumiinsa uudelleenseksualisoimisessa (Julkunen 2010).

Suuri kulttuurinen ja sukupolvellinen tekijä seksualisoituneen median murroksessa on halu tulla nähdyksi. Pornografian lisäksi myös muut mediakuvastot voivat kannustaa yhä nuorempia flirttailemaan eroottisuudellaan ja seksuaalisuudellaan. Amy Dobsonin (2008) mukaan tosi-tv-sarjat ovat vaikuttaneet itsetuotettuun kuvakulttuuriin, jossa ollaan jatkuvasti jonkun katseen alaisena. Naissukupuoli kasvaa ja oppii olemaan huomauttelun sekä tarkkailun kohteena, sillä nainen määritellään usein seksuaalisuutensa kautta. Naisten ulkonäkö on alttiimpi arvostelulle, sillä “heidän ruumiinosansa, sääret, reidet, takapuoli, rinnat ja huulet ovat erotisoituja - -”. (Julkunen 2010, 187; Karkulehto 2011, 110.) Arvostelu- sekä mediakulttuurin kehittymisen myötä yksityisen ja julkisen raja on hämärtynyt. Anja Hirdman käyttää tästä käsitettä “medioitu seksuaalisuus”, joka kuvaa yksityisten ja intiimien elämänalueiden hivuttautumista tai tunkeutumista julkiseen nuorisokulttuurin mediatarjontaan (Sørensen & Knudsen 2007). Ilmiö näkyy vaikuttavan esimerkiksi nuorten itsensä lataamina omakuvina eri internet-sivustoille.

Pohjoismaalaisissa tutkimuksissa (Sørensen & Knudsen 2007) analysoitiin näitä internetsivustoja, joihin norjalaisnuoret laittavat kuviaan toisten käyttäjien arvioitavaksi. Kuvien arvostelu tapahtuu asteikolla 1–10, ja parhaimmat pisteet saaneet pääsevät sivuston top10-listalle. Tukholman yliopiston tohtori Anja Hirdman (Sørensen & Knudsen 2007) havaitsi sekä ilmaispornografiassa että omakuvien internet-sivustoilla kuvien olevan fokuoituneita seksuaalissävytteisiin naisten koko- tai puolivartalokuviin, mistä hän käyttää käsitettä “bodyism”. Kuvissa nuoret naiset korostavat etenkin rintojaan sekä takamustaan (mt.), joka liittyy naisten seksualisoituun ruumiiseen sekä heihin kohdistuvaan arvostelukulttuuriin. Näille sukupuolittuneille kuville on oma *tyttöjen vartalot* –kategoriansa. Naisten omaksuma

“bodyism”-ilmaisutapa jäljittelee pehmpornografian naisrepresentaatiota, mikä uusintaa feminiinisyyshanteita ja -standardeja eli niin sanottua “pornovartaloa”. Myös tutkimuksessa haastateltavana olleet nuoret miehet ajattelivat naissukupuolen näyttäytyvän kuvissaan pornomaisempana kuin miessukupuolen. (Mt.) Pornovartaloon viitattaessa, tarkoitan vartalon muotoja, asentoja, katseita ja eleitä, joita valtavirtapornossa esitetään useimmiten naista kuvattaessa. Käsitteet porno-chic ja pornosphere kuvastavat tätä pornomaailman ihannointia, mikä on tullut osaksi myös nuorten omaksumissa poseerauksissa.

Myös web-kamerasivustoilla on nuorten itsensä lataamia amatööri-livevideoita tai kuvia. Suurin osa materiaalista on 13–25 -vuotiaiden naisten kuvaamia videoita heidän omissa yksityisissä tiloissaan, kuten makuuhuoneessa. Sivustoilla näkyvät niin ujut “naapurintyttö”-videot, kuin myös seksuaalisesti provokatiiviset kuvastot vartalon eri ruumiinosista. Se, kuinka paljon web-kameratyöt saavat huomiota, riippuu heidän ulkonäöstään ja siitä, mitä kuvastot näyttävät. (Dobson 2008.) Sivustot ovat hyvä esimerkki miten naiset käyttävät naiseuden representaatioita välineenään saavuttaakseen taloudellista ja sosiaalista menestystä.

Amy Dobson (2008) haluaa tuoda esille web-livevideoiden yhteyden pornografiaan ja seksin myymiseen, sillä todellisuudessa sivustojen takana voivat yhtä hyvin olla miespuoliset pornografian tuottajat. Susanna V. Knudsen on yhtä mieltä siitä, että kuvien tavat esittää alastomuutta ovat samankaltaiset kuin pornografiassa, mutta siitä huolimatta ne kuvastavat pelkästään nuorten halua esittää ja tarkkailla omaa vartaloaan (Sørensen & Knudsen 2007). Omakuvia ei siis Knudsenin mielestä voida luokitella pornografiaksi tai pornografisoitumiseksi. Tällä tavalla nuoret naiset voidaan nähdä aktiivisina seksuaalisina toimijoina, eikä pelkästään objektivoituina kohteina. Joka tapauksessa, nuoret kilpailuttavat kuvat vartaloidensa kautta, mikä toisintaa yhteiskunnan antamia standardeja naissukupuolen vartalosta ja tekee arvostelun hyväksyttäväksi.

Omakuvien taustalla voidaan nähdä feministinen “girl power”-kulttuuri, missä nuoret naiset ovat tehneet itsestään tuottajia, ja he omasta tahdostaan sekä halustaan tuottavat seksuaalissävytteistä kuvastoa yleisölle (Dobson 2008). Etenkin itsetuotetut seksuaaliset representaatiot ja esitykset voivat näyttäytyä myös positiivisena ja poliittisena kannanottona

(Railton & Watson 2007), esimerkiksi rajoittuneen seksuaalisuuden ja sukupuolen käsitysten rikkomisena. Useat web-kameratyöt korostavat sivujen olevan heidän itseilmaisun ja oman halun kautta tehtyjä, ja he itse valitsevat puolialastoman vartalonsa muiden nähtäväksi. Siitä huolimatta lastenpsykiatri Janne Kurjen mielestä pornoa kopioivia kuvia julkaistaan sosiaaliseen mediaan ahdistuksen poistamiseksi tai sen välttämiseksi. Mielihyvää hankitaan siis kuvilla kehon kautta, mitkä saavat myös tuntemattomilta tykkäyksiä ja kehuja. Mielihyvän saamisella olisi siis suurempi merkitys kuin halulla. (Turunen 23.11.2017.)

Web-kamerasivustot ovat mahdollistaneet pääsyn tyttöjen virtuaaliseen “makuuhuonekulttuuriin” sekä seksuaaliseen kohtaamiseen heidän kanssaan, mikä olisi ennen nähty yksityisenä toimintona (Dobson 2008). Pornoistuneen kuvaston lisääntyminen länsimaisessa kulttuurissa ei siis ole pelkästään median aikaansaannosta, vaan myös yksilöt julkaisevat seksuaalisia kuvia ja tekstejä itsestään sosiaalisen median kanavilla. Tämä seksuaalisten esitysten kulttuurinen muutos saa myös ilmaispornografian käyttämään ilmiötä hyödykseen leikittelemällä pornon amatöörimäisyydellä (Sørensen & Knudsen 2007), esimerkiksi ilmentämällä nuorten kokemattomuutta esityksissään. Toisin sanoen, nuorten omakuvat kilpailevat sivustolla sekä keskenään että ilmaispornografian sivujen kanssa. Kuitenkin Susanna Karkulehdon (2011) mielestä itse lataamat mediakuvastot ovat pitkältikin voittoa tavoittelemattomia ja omakuvien kilpailuttaminen tapahtuu enemmänkin mahdollisen menestyksen tavoitteluna.

4. Johtopäätökset

Pornografia on omanlaisensa kulttuurin alue, jota pohditaan usein kahden näkemyksen välillä: onko pornokuvastojen näkyminen hyvä asia? Entä tulisiko sitä rajoittaa? Median käyttäminen on jatkuvasti muuttunut ja monipuolistunut. Sitä myötä, kun pornografian kuvastosta on tullut 1960-luvulta alkaen sallitumpaa, ovat seksuaaliset esitykset yhä enemmän olleet osana kulttuuriamme. Tutkielmassa on tarkasteltu naisten asemaa pornoistuneessa mediakuvastossa ja etenkin sosiaalisen median valtavirrassa.

Lähdekirjallisuudessa tarkastellaan sitä, miten naissukupuolta kuvataan alisteisempänä miessukupuoleen verrattuna, oli kyse sitten pornografian sivuista tai pornoistuneesta mediakuvastosta (ks. Mäkelä ym 2006; Nikunen ym 2005). Myös feministisessä tutkimuksessa on näkökulmia laajasti. En ole pystynyt huomioimaan kaikkia, vaan olen tuonut esille feministisen tutkimuksen melko vastakkaisia näkemyksiä pornografiaan ja pornoistumiseen 1970-luvulta eteenpäin. Näkökulmasta ja media-alustasta riippuen, naissukupuolen esitykset voidaan kuitenkin nähdä myös naisia voimaannuttavana sekä vapauttavana itseilmaisuna. Tutkielmassa esitetyt pornografian ja pornoistumisen ongelmallisuuksia ei kuitenkaan voida yleistää kaikkea pornografiaa kattavaan kuvastoon.

Tutkimuskirjallisuudessa pornoistumista on käsitelty enemmän viisitoista tai kymmenen vuotta sitten kuin vuoden 2010 jälkeen. Vaikka tutkielmassa on käytetty yli kymmenen vuotta vanhoja tutkimuksia, ovat uudemmatkin teokset käsitelleet samoja teemoja sekä argumentteja kuin edeltävät. Lähteiden julkaisuvuodet viittaavat ennen 2000-lukua tapahtuneeseen murrokseen, seksin valtavirtaistumiseen, jota varten myös pornoistumisen käsite on luotu.

Tutkielmani kuvaa, miten seksi, media ja markkinat limittyvät. Vaikka käsittelenkin pelkästään naissukupuolta, on seksuaalissävytteisiin mediakuvastoihin aloitettu ottamaan mukaan niin miehiä kuin muunsukupuolisiakin. Julkinen seksuaalisuuden representoiminen eli "hyväksyttävän" seksuaalisuuden esittäminen vastaanottavalle yleisölle on kuitenkin median vallan alaisena. Naissukupuolen representaatiot niinkin laajassa yhteydessä kuin mediakuvasto käsitetään kaikkia naisia koskettavaksi asiaksi, sillä media tuottaa todellisuutta yleisölle. Tällä tavalla julkiset median representaatiot voidaan omaksua tavoiteltavana asiana, mikä yksilön tulisi saavuttaa esillä olossaan myös sosiaalisen median puolella. Samalla representaatiot kohdistavat seksuaalisia oletuksia ja odotuksia sekä tulevat hyväksyttäväksi osaksi mediakulttuuria.

Mikä sitten on pornoa? Entä mitä varten kuvastoa tehdään? Rajanvetoa on vaikea tehdä pornograafisen ja ei-pornograafisen välille, sillä usein kysymyksessä on myös vastaanottavan henkilön subjektiivinen kokemus. Toiset määrittelevät herkemmin pelkät alastonkuvat pornografiaksi kuin jotkut toiset. Joka tapauksessa, seksin jatkuva esillä olo on normalisoitunut osaksi arkea, sillä uudet sukupolvet syntyvät pornoistuneen mediakulttuurin keskeisyyteen.

Pornon määrittely onkin pitkälti riippuvainen ajanjaksosta ja kulttuurista. Mediasäännösten ja lainsäädäntöjen myötä myös yksilöt rohkaistuvat ja sokaistuvat median seksuaalissävytteiselle tarjonnalle ja tuottavat itse pornahtavaa materiaalia omilla kuvastoillaan.

Seksualisaatio on alati muuttuvaa ja kehittyvää. Käsitteet pornosta muuttuvat jatkuvasti, ja myös siksi omakuvat ovat hyvä esimerkki seksualisoituneen median muutoksesta ja siihen suhtautumisesta. Nuorten itsetuotettu kuvamateriaali on ollut mahdollinen vasta seksualisoituneen median murroksen jälkeen, missä yksityinen sekä pornoistunut mediakuvasto tuodaan julkiseen piiriin. On kuitenkin vaikea sanoa, ovatko nuorten lataamat omakuvat pornoa tai edes pornografisoitumista, sillä kuvissa he esittävät sekä tarkastelevat vartalotaan, eivätkä ole seksuaalisessa kanssakäymisessä muiden kanssa. Vaikka kuvat olisivatkin vapautta ilmaista omaa seksuaalisuuttaan – halua tulla nähdyksi ja saada siitä mielihyvää – toistavat nuoret siitä huolimatta yhteiskunnan antamia seksuaalisia feminiinisyyssstandardeja sitä tiedostamatta tai tiedostaen. Porno kuitenkin omalta osaltaan määrittää, ja on määrittänyt, käsityksiä seksuaalisuudesta sekä sukupuolen esitystavoista. Kausaalisuhteita voidaan pohtia mutta yhteiskunnan asenteet seksuaalisuutta ja sen esillä oloa kohtaan vaikuttavat niin yksilöiden kuin mediakuvaston esityksiin.

Seksuaalissävytteisten esitysten ihannointi näkyy osana valtavirtaa sekä itsetuotetussa kuvastossa että populaarikulttuurin media-alustoilla. Esimerkiksi musiikkivideoissa tai pornografian mainoksissa korostetaan naissukupuolen puolialastonta vartalota ja sen muotoja, kuten rintoja ja takamusta. Kuitenkin samalla tavalla nuorten naisten vartalot ovat esillä itsetuotetussa kuvastossa. Nuoret voivat omaksua sekä kopioida julkisten henkilöiden kuin mediakuvastonkin esityksiä, mikä voi toisaalta olla voimaannuttavaa naisrepresentaatiota, mutta näyttäytyykin ulospäin vain pornoa kopioivana kuvastona. Nuorten naisten itse tuotettu seksuaalinen objektifikaatio antaa statuksellista hyötyä ja se on omanlaisensa keino päästä muiden suosioon. Toisaalta, naisilta voidaan odottaa seksuaalista pidättäytymistä, ja liian seksuaalissävytteiset kuvat voivat vaikuttaa myös negatiivisen maineen saamiseen. Ristiriitaisesti asetetut oletukset ja odotukset naisia kohtaan voivat näkyä tavoilla, miten "pikkutuhmaa" kuvastoa tuotetaan mieskatsojille. Naisia kuvataan viattomina ja kiltteinä, mutta kuitenkin seksikkäinä, mikä toistuu myös itsetuotetussa pornoistuneessa kuvastossa.

Keskeistä 2000-luvulle tultaessa onkin ollut pornografian sallittavuus, laajuus ja julkisuus, eikä niinkään kyseenalaistaa sen olemusta, kuten esimerkiksi feminististen liikkeiden agendana oli 1970–80-luvulla. Kun valtavirtapornografian tuottajat ja katsojat ovat suurimmaksi osaksi miehiä, on seksuaalisten esitysten kuvakulmakin selkeä. Myös populaarikulttuurin erot representaatioissa on nähtävillä silloin, kun näkyville on asetettu selkeästi heteronormatiivisesti sukupuolittuneet roolit naisesta ja miehestä. Naiseuteen liitettyä symboliikkaa tuodaan esille median eri kuvastoissa, kuten myös mainonnassa. Kuitenkin, median pornoistuneen kuvaston päällimmäinen tarkoitus on myydä tuotetta seksuaalisten esitysten keinoin, eikä kiihottaa, kun taas nuorten omakuvissa kyse voi olla yksilökohtaisista motiiveista. Naissukupuolen ruumista ja sen eri kohtia on seksualisoitu vaihtelevasti eri aikakausina, ja naisia pidetään seksuaalisesti esteettisimpinä, mikä asettaa naissukupuolen objektiivivaan asemaan. Annettu asema korostuu muun muassa puhetavoissa ja terminologiassa, joita käytetään naiseutta representoidessa. Kulttuuriset odotukset naissukupuolta kohtaan rakentuvat edellä esittämien diskurssien avulla, joita on kuitenkin yritetty purkaa tai muuttaa erilaisin keinoin.

Pornografian saatavuuden ja näkyvyyden vaikutus ei-pornograafiseen mediaan on seksualisaation ydinkysymyksiä. Aineistoa tutkiessa, seksualisaation sekä pornoistumisen käsitteiden mielikuvat naissukupuolta kohtaan sisältävät negatiivisen latauksen. Tarkoituksena on tuoda ilmi sekä korostaa naisten heikompa asemaa miehiin verrattuna ja samalla mahdollisesti myös leimata naiset, jotka julkaisevat itsestään seksuaalissävytteisiä kuvia julkiseen mediaan. Kuitenkaan muiden puolesta ei voida määritellä, mikä on hyväksyttävää kuvamateriaalia, millä kuvastolla naiset vain heikentävät aktiivisen toimijan asemaansa tai mikä taas toisaalta on voimaannuttavaa itsensä ilmaisua.

Julkisen ja yksityisen rajat eivät ole enää selkeät pornoistuneessa mediakuvastossa, eikä seksualisaation murros ole kehittynyt 2000-luvun alkaessa enää yhtä suoraviivaisesti kuin ennen vuosituhatvuosien vaihtumista. Aihe on silti ajankohtainen ruumiillisuuden näkyessä yhä enemmän ja yhä monipuolisemmin sosiaalisen median eri kanavilla (ks. Karkulehto 2011). Kiinnostavaa onkin, mihin suuntaan pornoistuva kulttuuri kehittyy. Jos 1960-70-luvun jälkeen syntynyt ”pornografian sukupolvi” on alkanut kuluttamaan pornografiaa ja mediaa aikuisikänsä tullessa yhä enemmän, mitä nykyisen digitalisaation sukupolven aikana tapahtuu? Halutaanko

uusia seksuaalisuuteen liittyviä tabuja rikkoa yhä enemmän, kun pornomaailmaa ihannoidaan ja yleisö kyllästetään seksuaalisilla kuvastoilla?

Mielenkiintoista olisi tutkia esimerkiksi sitä, minkälaisia asenteita nuorilla naisilla on pornoistumista kohtaan, miten ilmiö vaikuttaa heihin ja mitä mieltä he itse ovat seksualisoidusta mediasta tai pornografiasta. Olisi mielenkiintoista syventyä edellä mainittujen teemojen kautta siihen, minkälaisia naisrepresentaatioita sosiaalisen median eri kanaville, kuten Instagramiin ja Snapchatiin, lisätään. Erot asenteissa pornografista materiaalia kohtaan saattavat konkretisoitua vasta myöhemmin, vaikka omakuvat sitä osittain ilmentävätkin. Nuorten seksuaalissävytteiset representaatiot omakuvissa voivat ilmaista aiempia sukupolvia sallivampaa ja ymmärtäväisempää suhtautumista pornografiaan. Voi myös olla, että kuvasto heijastaa pikemminkin vallitsevaa pornoistunutta mediakulttuuria, kuin asenteita itse pornografiaa kohtaan.

Lähteet

Ahlroth, J. (22.11.2016). Tissiviikko on käynnissä somessa – kysimme kampanjan ideoijalta, mistä on kyse. Helsingin Sanomat Nyt-liite. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000004876240.html>. Haettu: 30.10.2017

Attwood, F. (2009) *Mainstreaming Sex: The sexualisation of Western Culture*. London: I. B. Tauris.

Attwood, F. (2006) *Sexed up: Theorizing the Sexualization of Culture*. Julkaistu teoksessa: *Sexualities 2006, Vol.9(1)*, pp.77-94.

Dobson, A. (2008) *Femininities as Commodities: Cam Girl Culture*. Teoksessa Anita Harris *Next Wave Cultures: Feminism, Subcultures, Activism*. Routledge.

Epley, N. (2007) Pin-Up, Retro-Chic and the Consumption of Irony. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa. (toim.) *Pornification: Sex and sexuality in media culture*. Oxford: Berg.

Evans, A. Riley, S. & Shankar, A. (2010) Technologies of Sexiness. Theorizing Women's engagement in the Sexualization of Culture. <https://doi.org/10.1177/0959353509351854>. Haettu: 9.10.2017

Free the Nipple. <http://freethenipple.com/our-mission/>. Haettu: 30.10.2017

HS Nyt-liite. (31.3.2015) Netissä leviää vapautusliike, jossa ihmiset julkaisevat kuvia nänneistään. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/nyt/art-2000002812975.html>. Haettu 30.10.2017.

Julkunen, R. (2010) *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.

Karkulehto, S. (2011) *Seksin mediamarkkinat*. Helsinki: Gaudeamus.

Karkulehto, S. (2006) Seksuaalisen ruumiin modernit teoriat. Teoksessa Taina Kinnunen & Anne Puuronen (toim.) *Seksuaalinen ruumis: kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Helsinki: Gaudeamus.

Kinnunen, T. & Puuronen, A. (toim.) (2006) *Seksuaalinen ruumis: kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Helsinki: Gaudeamus.

Koivunen, A. Queer-feministinen katse elokuvaan. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Kyrölä, K. (2006) Ruumis, media ja ruumiinkuvat. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Laiho, M. & Ruoho, I. (toim.) (2005) *Median merkitsemät: Ruumis ja sukupuoli kuvassa*. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Laine, T. (2005) Pornotähti: Oman aikansa sankaritar? Pornon naiskuva ja naiskatsoisuus. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Jokapäiväinen pornomme*. Tampere: Vastapaino.

McNair, B. (1996) *Mediated Sex: Pornography & Postmodern Culture*.

McNair, B. (2002) *Striptease culture: Sex, media and the democratization of desire*.

Mäkelä, A. Puustinen, L. & Ruoho, I. (toim.) (2006) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Nikunen, K. (2006) Feministiset keskustelut pornosta. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Nikunen, K. Paasonen, S. & Saarenmaa, L. (toim.) (2005) *Jokapäiväinen pornomme*. Tampere: Vastapaino.

Nikunen, K. Paasonen, S. & Saarenmaa, L. (2007) *Pornification: Sex and sexuality in media culture*. Oxford: Berg.

Paasonen, S. (2005) Sähköpostia Sirpa Revalta: Internet-porno, valta ja nautinto. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Jokapäiväinen pornomme*. Tampere: Vastapaino.

Railton, D. & Watson, P. (2007) Sexed Authorship and Pornographic Address in Music Video. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa. (toim.) *Pornification: Sex and sexuality in media culture*. Oxford: Berg.

Rossi, L-M. (2005) Halukasta & Mukautuvaa: Katumainontaa arjen heteroseksualisoijana. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Jokapäiväinen pornomme*. Tampere: Vastapaino.

Rossi, L-M. (2006) Mainonta sukupuolituotantonta. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.

Rossi, L-M. (2007) Outdoor Pornification: Advertising Heterosexuality in the Streets. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Pornification: Sex and sexuality in media culture*. Oxford: Berg.

Saarenmaa, L. (2005) Käsi sydämellä, povi paljaana. Iltapäivälehtien kansikuvatyttöjen avomieliset tunnustukset. Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Jokapäiväinen pornomme*. Tampere: Vastapaino.

Sørensen, A. D. & Knudsen, S. V. (toim.) (2007) Nuoret, sukupuoli ja pornografia Pohjolassa. Loppuraportti. Kööpenhamina: Arco Grafisk. A/S, Skive. Norden. <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:702496/FULLTEXT01.pdf>. Haettu: 6.10.2017

Sullivan, R. & McKee, A. (2015) *Pornography*. Polity Press.

Turunen, J. (23.11.2017). ”Laitetaan pornografinen kuva itsestä instagramiin ja saadaan tuntemattomilta miehiltä kehuja” – tuhansien nuorten identiteetti on niin hauras, että elämä romahtaa, kun tykkäykset hiipevat. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/elama/art-2000005460081.html>. Haettu: 23.11.2017.

Wolf, N. (1991) *The Beauty Myth. How Images of Beauty are Used Against Women*. London: Vintage.